

Nr 306.

Ankom till riksdagens kansli den 13 december 1946 kl. 6 em.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av avtal mellan kronan och Stockholms stad rörande upplåtelse av Bromma flygplats till kronan och av Ladugårdsgärde till staden m. m. jämte i ämnet väckt motion.

(4:de avd.)

I propositionen nr 378 har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för den 15 november 1946, föreslagit riksdagen att bemyndiga Kungl. Maj:t att efter av chefen för kommunikationsdepartementet i nämnda statsrådsprotokoll förordad komplettering å kronans vägnar godkänna vid propositionen fogat förslag till avtal mellan Kungl. Maj:t och kronan samt Stockholms stad angående upplåtelse av Bromma flygplats till kronan och av Ladugårdsgärde till staden m. m.; Kungl. Maj:t obetaget att vidtaga de smärre jämkningar i avtalet, som kunde visa sig erforderliga och om vilka överenskommelse kan komma att träffas.

I samband med förslag till innevarande års riksdag om anvisande av anslag till aktieteckning i aktiebolaget Aerotransport (prop. nr 2, Bil. 15, p. 6) erinrade chefen för kommunikationsdepartementet om att Bromma flygplats tillhör Stockholms stad men att frågan om ett övertagande från statens sida av flygplatsen var föremål för förhandlingar. I samband med anslagsfrågans behandling uttalade riksdagen (skr. nr 29) såsom önskvärt, att förhandlingarna snarast fullföljdes med hänsyn bland annat till den betydelse frågan om förvaltningen av flygplatsen ägde för den fortsatta planläggningen av lufttrafiken.

Under de fortsatta överläggningarna i saken träffades våren 1946 mellan departementschefen och Stockholms stads finansborgarråd en preliminär överenskommelse om vissa grunder, vilka syntes ägnade att utgöra utgångspunkt för fortsatta förhandlingar och i huvudsak inneburo, att staden skulle till kronan upplåta Bromma flygplats för en tid av 50 år, medan kronan för samma tid skulle till staden upplåta ett område å Ladugårdsgärde om i runt tal en miljon kvadratmeter.

Därefter uppdrog departementschefen under hand åt 1945 års markkommission att på grundval av denna överenskommelse upptaga slutliga förhand-

lingar rörande spörsmålen om Bromma flygplats och Ladugårdsgärde samt därmed sammanhängande frågor. Markkommissionen har sedermera med skrivelse den 12 september 1946 överlämnat ett av kommissionen efter förhandlingar utarbetat förslag till avtal mellan kronan och Stockholms stad om upplåtelse av Bromma flygplats till kronan och av Ladugårdsgärde till staden m. m.

Kommissionens skrivelse samt avtalsförslaget jämte kommissionens motiv till detta ävensom två till förslaget hörande kartor ha såsom bihang fogats till statsrådsprotokollet.

Kommissionens förslag är enhälligt. Emellertid har ledamoten av kommissionen, riksdagsmannen G. A. Heiding, i ett särskilt uttalande anfört, att enligt hans mening förhandlingar omedelbart borde upptagas i syfte att uppnå överenskommelse om överlåtelse av de ifrågavarande markområdena med äganderätt i stället för, såsom kommissionen föreslagit, upplåtelse med nyttjanderätt.

Förslaget innebär i huvudsak följande.

Stockholms stad upplåter till kronan för en tid av 50 år, räknad från den 1 januari 1947, nyttjanderätten till Bromma flygplats, att användas såsom av kronan förvaltd flygplats till allmänt bruk. Om kronan nedlägger flygplatsen före femtioårstidens utgång, skall nyttjanderätten emellertid upphöra sex månader efter det flygplatsen nedlagts. Samtliga för flygplatsen nu använda, staden tillhöriga byggnader och andra anläggningar med tillhörande fasta och lösa inventarier överlåtas å kronan med äganderätt. Staden skall själv svara för sina skulder å flygplatsen. För vissa å flygplatsen efter år 1944 färdigställda lokaler skall dock kronan till staden erlægga 200 000 kronor. Under upplåtelse tiden svarar kronan för alla utgifter för flygplatsens underhåll och drift samt äger uppbära alla av flygplatsen härflytande inkomster. Staden befrias från sin skyldighet att vid flygplatsen hålla lokaler för tull och andra offentliga myndigheter. Vid flygplatsen anställd personal skall äga rätt att den 1 januari 1947 övergå i kronans tjänst på närmare angivna villkor. Vid upplåtelse tidens slut skall flygplatsområdet med därå varande, kronan tillhöriga byggnader och andra anläggningar överlämnas till staden i då befintligt skick, med skyldighet för staden att för byggnader och anläggningar utgiva ersättning efter närmare angivna grunder.

Såsom ersättning för upplåtelsen av flygplatsområdet upplåter kronan i sin ordning till staden med nyttjanderätt under motsvarande tid två områden å Ladugårdsgärde med därå befintliga, kronan tillhöriga byggnader och andra anläggningar. Den till staden upplåtna marken skall användas såsom ett för allmänheten utan avgift tillgängligt friområde, med vilket icke må vidtagas åtgärder, som äro oförenliga med detta ändamål. Fråga om större byggnadsföretag eller anläggning å Ladugårdsgärde skall underställas Kungl. Maj:t. Områdena med kronans därå varande byggnader och andra anläggningar skola av staden underhållas i ett efter tidens fordringar avpassat skick. Kronan förbehålles viss rätt att fortfarande begagna Ladugårdsgärde för truppervyer och andra liknande högtidligheter.

Slutligen innehåller avtalsförslaget vissa bestämmelser om skyldighet för staden att ekonomiskt medverka vid en eventuell framtida utbyggnad av Bromma flygplats. I sådant hänseende skall gälla, bland annat, att staden efter hand som behov därav uppkommer skall upplåta viss ytterligare mark

för flygplatsen, att staden skall avstå från ersättning för värdeminskning eller annan skada, som kan uppkomma å stadens mark i anledning av inskränkningar i rätten att bebygga marken i flygplatsens närmaste omgivningar, att staden skall, när kronan så påfordrar, omlägga den s. k. Bällstavägen till ny sträckning, som godkännes av kronan, därvid emellertid kronan skall bidra med belopp, motsvarande halva omlägningskostnaden, samt att staden skall, senast när kronan så påfordrar, på egen bekostnad omlägga en staden tillhörig högspänningsledning. För den händelse arbeten för utvidgning av flygplatsen icke påbörjas och fullföljas i närmare angiven ordning, äro stadens åtaganden emellertid förfallna och kronan skyldig gottgöra staden dess kostnad, värdeminskning eller annan skada i enlighet med närmare bestämmelser i avtalsförslaget. Tilläggas må, att kronan enligt förslaget skall i sinom tid inlösa vissa staden tillhöriga folkskolebyggnader, vilka efter flygplatsens utvidgning icke lämpligen kunna användas för sitt ändamål.

Enligt bestämmelse i förslaget skall avtalet för att bli bindande godkännas av båda parterna före den 1 januari 1947.

Stockholms stadsfullmäktige ha den 14 oktober 1946 godkänt avtalsförslaget.

Över förslaget ha efter remiss yttranden avgivits av riksmarskalksämberet, chefen för försvarsstaben på uppdrag av överbefälhavaren, byggnadsstyrelsen, luftfartsstyrelsen, djurgårdskommissionen, kammarkollegiet, statskontoret, riksräkenskapsverket och allmänna lönenämnden. Beträffande innehållet i remissyttrandena får utskottet hänvisa till propositionen (s. 6—13).

Departementschefen, som jämväl lämnat en redogörelse för vad som tidigare förekommit beträffande dispositionen av Ladugårdsgärde jämte angränsande delar av Norra Djurgården (s. 4—6), har för egen del anfört följande.

Bromma flygplats i Stockholm är numera den enda flygplats i riket, som är under kommunal förvaltning. Det är ur ett flertal skilda synpunkter av vikt för staten att få övertaga förvaltningen av jämväl denna flygplats. Jag torde icke behöva närmare ingå på de olika skälen härför utan kan inskränka mig till att hänvisa till det inledningsvis omnämnda, av riksdagen innevarande år uttalade önskemålet om fullföljande av förhandlingarna rörande statens övertagande av flygplatsen. Så har nu skett med resultat, att kronan, om det upprättade avtalsförslaget godkännes, erhåller nyttjanderätt till flygplatsen under 50 år ävensom äganderätt till samtliga Stockholms stad tillhöriga byggnader, anläggningar och inventarier vid flygplatsen, varjämte staden åtager sig att lämna viss medverkan vid flygplatsens eventuella utbyggande.

Såsom ersättning för nyttjanderätten till flygplatsen skall enligt förslaget kronan under samma tid av 50 år till staden upplåta nyttjanderätt till Ladugårdsgärde att användas såsom ett för allmänheten utan avgift tillgängligt friområde. Ett åtagande av denna innebörd kan synas stå i viss motsättning mot vad riksdagen tidigare uttalat om dispositionen av Ladugårdsgärde, nämligen att denna välbelägna och högst värdefulla tomtmark syntes få en lämpligare användning genom en sluten bebyggelse än som ett öppet markreservat med huvudsaklig uppgift allenast att användas för eventuella utställningar och andra tillfälliga anordningar. Emellertid är nu ej fråga om att använda Gärdet för utställningsändamål och därmed likartade syften. Ett dylikt an-

vändningssätt förutsättes visserligen kunna förekomma tillfälligtvis och i undantagsfall, men huvudsyftet med upplåtelsen av Gärdet är att detta skall bibehållas vid sin natur av öppen hed, ägnad att tillgodose allmänhetens trevnad samt lämna tillräckligt av ljus och luft åt de omgivande tätbebyggda stadsdelarna. Det ändamål, som Gärdet sålunda kommer att fylla, torde ur allmän synpunkt vara av betydande värde.

Avtalet innebär, att kronan får ersättning för upplåtelsen av Gärdet, nämligen i form av nyttjanderätt till flygplatsen. Utredning har icke företagits för uppskattning av denna ersättnings värde i penningar, liksom ej heller värdering skett av Ladugårdsgärde. Enligt min mening äro sådana värderingar icke nödvändiga i detta fall. Parterna avhända sig icke äganderätten till marken utan allenast nyttjanderätten för en begränsad tid, vilken visserligen primärt fixerats till 50 år men förkortas i den mån staten ej längre har användning för flygfältet såsom sådant. Avtalet kan sägas innefatta ett tidsbegränsat byte av mark i syfte att på lämpligt sätt tillgodose två aktuella allmänna intressen, vilka vart för sig få anses vara av stor vikt men knappas kunna ens uppskattningsvis värderas och vägas mot varandra. Det torde för övrigt icke vara möjligt att mera exakt i penningar uppskatta värdet av markområdena vid de förutsatta användningssätten. Jag anser det därför riktigast att icke lägga huvudsakligen markvärdesynpunkter på denna uppgörelse. De ömsesidiga åtagandena torde, bedömda ur allmän synpunkt, väga tämligen jämnt mot varandra, och uppgörelsen synes vara till fördel för båda parterna.

Kammarkollegiet har uttalat, att den föreslagna uppgörelsen tydligen vore avsedd som ett provisorium, samt med utgångspunkt härifrån förordat en giltighetstid för avtalet av högst 25 år. Det kan visserligen sägas, att avtalet formellt sett får en allenast provisorisk karaktär, men den egenskapen ha ju i så fall alla nutida nyttjanderättsupplåtelse utan att därvid behöver följa en sådan begränsning av nyttjanderättstiden som kollegiet ifrågasatt. Såvitt nu kan antagas, kommer statens behov av flygfältet att föreligga under hela den i avtalsförslaget angivna tiden. Skulle emellertid icke så bliva fallet, upphör avtalet att gälla viss kortare tid efter det flygplatsen nedlagts. Härigenom får alltså avtalet en även i egentlig mening provisorisk karaktär, men häremot kan från statsmakernas sida intet vara att erinra.

Jag finner således avtalsförslagets huvudgrunder vara för kronan godtagbara. Givet är, att då avtalet upphör att gälla — om 50 år eller dessförinnan — den frågan förutsättningslöst bör prövas, huru kronan därefter lämpligen bör förfoga över Ladugårdsgärde. Jag anser det visserligen icke uteslutet, att redan under avtalstiden en definitiv uppgörelse om ifrågavarande markområden kan komma att träffas mellan kronan och staden. Då emellertid förutsättningar härför icke nu torde föreligga, delar jag icke den i ärendet uttalade meningen, att förhandlingar i saken omedelbart böra upptagas. Det må i detta sammanhang erinras om, att enligt 1939 års markkommissions uppfattning det område å Gärdet, som kunde bliva möjligt hålla öppet som allmän plats, icke borde försäljas men väl upplåtas att av staden begagnas i samförstånd med kronan enligt den närmare överenskommelse, som kunde varda träffad.

Jag övergår härefter till behandlingen av vissa med den nu föreslagna överenskommelsen sammanhängande detaljfrågor, och då särskilt sådana som berörts i remissyttrandena.

Medan byggnadsstyrelsen funnit förslaget ur stadsplanesynpunkter icke giva anledning till erinran, har djurgårdskommissionen ansett, att det med hänsyn till blivande stadsplanläggning och exploatering av de kronans markinnehav, vilka gränsa till de till staden upplåtna områdena, hade varit

önskvärt om i avtalsförslaget intagits en bestämmelse, som möjliggjort vissa av kommissionen antydda jämkningar av gränserna för dessa områden. Liknande synpunkter ha framförts av kammarkollegiet. Häremot kan genmålås, att 1945 års markkommission, som under sitt fortsatta arbete lärer få syssla med förhandlingar om stadsplanläggning av den mark, som omgiver de till upplåtelse föreslagna områdena, därvid torde äga möjlighet att — även utan uttryckligt stadgande därom i avtalet — förhandla om de mindre gränsjusteringar som vid närmare utredning av stadsplanefrågorna kunna finnas ändamålsenliga.

Enligt byggnadsstyrelsens mening skulle det varit önskvärt, om möjlighet hållits öppen för kronan att för tillgodoseende av eventuella framtida statliga byggnadsbehov få disponera vissa delar av den mark, som nu föreslås skola upplåtas till staden. Såsom framgår av markkommissionens motivering till § 7 i avtalet har vid förslaget upprättande hänsyn tagits till kronans behov av markreservationer för framtida offentliga byggnader m. m. Olika meningar kunna givetvis råda om den grad av försiktighet, som härutinnan bör iakttagas. Emellertid torde genom förslaget statens behov av mark i denna del av staden bliva tillgodosett för avsevärd tid framåt, och längre synes statens anspråk på trygghet härutinnan icke behöva sträcka sig då det gäller att åstadkomma en för båda parter godtagbar uppgörelse av sådan betydelse och omfattning som den nu förevarande.

Chefen för försvarsstaben har uttryckt önskemålet, att kronan måtte beredas möjlighet att vid behov iordningställa ett eller två mindre flygstråk på Ladugårdsgårde, avsedda i huvudsak för helikopterplan. Denna fråga har, såsom framgår av markkommissionens motiv till avtalsförslaget (s. 30), varit föremål för överläggningar inom kommissionen. Jag delar kommissionens uppfattning, att ett anläggande av flygstråk skulle vara oförenligt med Ladugårdsgårdens användning såsom friområde, och vill således icke förorda någon ändring av förslaget i denna del. — De av försvarsstabschefen omförmälda, för Borgenområdets försvar utförda betongvärnen böra även enligt min mening hänföras till anläggningar, som kronan under upplåtelseiden skall få behålla. Då avtalsförslaget icke innehåller bestämmelser härom, bör komplettering göras i detta hänseende. Jag förutsätter att överenskommelse i frågan kan träffas med staden i samband med avtalets undertecknande. — Försvarsstabschefen har slutligen erinrat, att det icke vore möjligt att nu fastställa tidpunkten för Stockholms luftvärnsregementes avflyttning och att regementet borde disponera nuvarande förläggning och övningsmark till dess nya byggnader stode till förfogande. Markkommissionen, som räknat med att regementet skulle avflytta före utgången av år 1948, har i § 8 i avtalsförslaget intagit en bestämmelse, att kronan längst till och med utgången av nämnda år skall äga begagna regementets övningsmark och byggnader å de till staden upplåtna områdena. Det äger visserligen sin riktighet, att tidpunkten för regementets avflyttning icke nu låter sig fastställa. Emellertid torde, på sätt även markkommissionen i sina motiv till nämnda paragraf uttalat, möjlighet stå öppen till förhandlingar mellan parterna om erforderlig förlängning av tidsfristen, därest denna skulle visa sig otillräcklig. Man lär kunna utgå från att vid sådana förhandlingar överenskommelse skall kunna träffas om erforderlig förlängning på för kronan godtagbara villkor. Jag anser därför, att tillräckliga skäl saknas att på denna punkt föreslå någon ändring i avtalsförslaget.

Kammarkollegiet har i sitt utlåtande berört den i § 4 i avtalsförslaget intagna bestämmelsen om befrielse för staden från skyldighet att vid flygplatsen hålla lokaler för tull och andra offentliga myndigheter. Enligt kollegiets

mening borde sådan befrielse icke lämnas utan särskild motprestation, och i varje fall borde befrielsens innebörd närmare preciseras. Såvitt jag kan finna, är stadgandets innebörd fullt tydlig. Efter avtalets ikraftträdande, varigenom äganderätten till samtliga för flygplatsen nu använda staden tillhöriga byggnader övergår å kronan, upphör all skyldighet för staden att under avtals-tiden hålla några som helst lokaler vid flygplatsen. Vad ersättningsfrågan beträffar har såsom en utgångspunkt för hela uppgörelsen gällt, att man icke — på ett undantag när, nämligen beträffande vissa av staden efter år 1944 vid flygplatsen färdigställda lokaler — skulle ur mångfalden ömsesidiga åtaganden av skilda slag utvälja ett eller annat och i fråga om detta påfordra särskild ersättning. Såsom jag förut framhållit har skälet härtill varit, att det ansetts varken lämpligt eller möjligt att vid denna uppgörelse i detalj värdera och mot varandra väga prestationerna å ömse sidor.

Den hos staden anställda, vid Bromma flygplats tjänstgörande personalen torde, på sätt avtalsförslaget innehåller, böra beredas tillfälle att den 1 januari 1947 övergå i statens tjänst. Mot de föreslagna villkoren härför har jag ej funnit anledning till erinran. Kronans övertagande av flygplatsen och personal vid denna nödvändiggör inrättandet av vissa nya befattningar samt personalens inplacering i löneklass m. m. Dessa frågor, vilka berörts i utlåtandena av luftfartsstyrelsen och allmänna lönenämnden, torde emellertid efter framställning av luftfartsstyrelsen få upptagas till närmare behandling sedan avtalsförslaget godkänts av riksdagen.

I det föregående har jag förklarar mig anse avtalsförslaget huvudgrunder vara för kronan godtagbara men i ett avseende förordat en saklig komplettering av detsamma. Även en eller annan formell jämkning bör måhända vidtagas i förslaget innan det slutligen godkännes. Sålunda synes i § 1 första stycket uttrycket »före nämnda dag» böra ändras till »före utgången av nämnda tid» eller liknande.

Jag ingår härefter på frågan om den ersättning, som riksmarskalksämbe-tet ansett böra beredas djurgårdskassan för minskade inkomster till följd av den ifrågasatta upplåtelsen av Ladugårdsgårde till staden. Enligt avtalsförslaget skall Gärdet fortfarande under en övergångstid i viss utsträckning få av de militära myndigheterna användas för sitt nuvarande ändamål. Härför torde under övergångstiden liksom hittills böra till djurgårdskassan utgå en viss avgäld. På Kungl. Maj:t torde få ankomma att bestämma i vad mån avgälden bör minskas och slutligen helt upphöra på grund av att markens användning för militära ändamål inskränkes. Riksmarskalksämbe-tet har förutsatt, att den s. k. Bergsstugan skulle inlösas av staden. Emellertid skall enligt avtalsförslaget staden endast erhålla nyttjanderätt till Bergsstugan. Detta finner jag också lämpligt med hänsyn till att staden skall innehava mar-ken allenast med nyttjanderätt. Djurgårdskassan kommer emellertid härigenom att gå miste om en årlig inkomst av 150 kronor. Även den nuvarande årliga avgälden för Allstadion med 6 000 kronor kommer att frångå kassan. För dessa inkomstminskningar bör kassan erhålla ersättning. Huruvida denna skall utgå i form av ett engångsbelopp eller med årliga belopp, mot-svarande den på vederbörande år belöpande inkomstminskningen, är alle-nast en lämplighetsfråga. Efter samråd med chefen för finansdepartemen-tet vill jag förorda, att ersättningen beredes kassan i form av vederbörliga avdrag vid den årliga avsättningen från kassan till statens allmänna fastig-hetsfond.

Enligt sista stycket i avtalsförslaget § 1 skall kronan den 1 januari 1947 till staden i ersättning för vissa efter år 1944 färdigställda lokaler vid flyg-platsen erlægga 200 000 kronor. Jag ämnar i annat sammanhang denna dag föreslå, att medel för ändamålet äskas av riksdagen.

Vad riksräkenskapsverket anfört rörande de redovisningsfrågor, som uppkomma därest det föreliggande avtalsförslaget godkännes, föranleder ingen erinran från min sida. I sådan händelse torde alltså i enlighet med vad riksräkenskapsverket förordat Bromma flygplats böra i luftfartsfonden uppföras såsom tillgång med ett värde, som efter förslag av luftfartsstyrelsen får fastställas av Kungl. Maj:t.

I samband med Kungl. Maj:ts förevarande förslag har utskottet till behandling förehaft en inom första kammaren av herr *von Heland* väckt motion (I: 393), vari hemställts, att riksdagen måtte, med avslag å propositionen nr 378, till utbyggnad av Bromma-flygfältet anvisa för budgetåret 1946/47 i propositionen nr 379 angivet belopp.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för nämnda förslag, får utskottet hänvisa till motionen.

Här må ytterligare framhållas, att, enligt till utskottet inkommet meddelande från kommunikationsdepartementet, överenskommelse numera träffats mellan kronan och Stockholms stad om ändring i vissa hänseenden av avtalets § 8. Genom ändringarna har kronan tillförsäkrats rätt att längst till och med utgången av år 1950 (tidigare 1948) begagna Ladugårdsgärde såsom övningsplats för Stockholms luftvärnsregemente, varjämte ett förtydligande införts rörande omfattningen av de militära anläggningar kronan skall äga under upplåtelse tiden bibehålla och utnyttja.

I sin skrivelse nr 29 i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1945/46 till aktieteckning i aktiebolaget Aerotransport uttalade riksdagen sin anslutning till chefens för kommunikationsdepartementet uppfattning att byggnaderna å rikets flygplatser principiellt borde ägas av staten och redovisas å luftfartsfonden. I samband därmed erinrade riksdagen, att landets största flygplats — Bromma flygplats — tillhörde Stockholms stad samt att berörda princip icke kunde helt genomföras med mindre Bromma flygplats övertoges av staten. Riksdagen framhöll — under hänvisning till att frågan om kronans övertagande av flygplatsen vore föremål för förhandlingar mellan kronan och staden — att det vore önskvärt, att förhandlingarna snarast fullföljdes med hänsyn till den betydelse frågan om förvaltningen av Bromma flygplats ägde för den fortsatta planläggningen av lufttrafiken.

Det förslag till avtal mellan kronan och Stockholms stad, som Kungl. Maj:t nu underställt riksdagen, har utformats på grundval av en ömsesidig upplåtelse av nyttjanderätten under 50 år till Bromma flygplats respektive ett område av Ladugårdsgärde. Enligt utskottets mening skulle ur vissa synpunkter en uppgörelse, som tagit sikte på en överlåtelse av äganderätten till respektive områden, hava varit att föredraga. Enligt vad departementschefen framhållit ha emellertid enligt hans uppfattning för närvarande förutsättningar för en dylik uppgörelse icke förelegat. Vid sådant förhållande och med hänsyn till angelägenheten av att förvaltningen av Bromma flygplats

Utskottet.

snarast möjligt överflyttas å kronan — vilket önskemål blir än mer framträdande därest riksdagen i enlighet med Kungl. Maj:ts av utskottet i annat sammanhang förordade förslag beslutar anläggandet av en storflygplats i Stockholms närhet vid Halmsjön — har utskottet likväl icke funnit sig böra rikta erinringar mot den principiella uppläggningsen av avtalet. Utskottet har emellertid därvid i likhet med departementschefen utgått från såsom givet att, då det riksdagen underställde avtalet upphör att gälla, frågan om kronans förfogande över Ladugårdsgärde skall kunna förutsättningslöst prövas. Utskottet har jämväl bemärkt, att departementschefen funnit det icke vara uteslutet att redan under avtalstiden en definitiv uppgörelse om ifrågasvarande markområden skall kunna träffas mellan kronan och staden. Under förhanden varande omständigheter har sålunda utskottet ansett sig böra i princip godkänna det föreliggande avtalet.

Beträffande vissa detaljer i avtalsförslaget ha erinringar försports från vissa av de i ärendet hörda myndigheterna. Med anledning härav har, efter det förslaget underställts riksdagens prövning, de avtalslutande parterna numera överenskommit om vissa av departementschefen i propositionen förordade justeringar i avtalets § 8 för tillgodoseende av militära önskemål i fråga om utnyttjandet av Ladugårdsgärde eller därå belägna anläggningar. Utskottet, som funnit ifrågasvarande justeringar lämpliga, delar departementschefens uppfattning att avtalsförslagets huvudgrunder äro för kronan godtagbara. Utskottet har intet att erinra mot att, innan förslaget å Kungl. Maj:ts och kronans vägnar godkännes, en eller annan formell jämkning, såsom departementschefen förutsatt, vidtages.

Utskottet har uppmärksammat, att staden genom avtalet befrias från skyldighet att hålla tulllokaler vid Bromma. Propositionen lämnar icke klarhet huruvida och i vad mån detta kommer att inverka på stadens rätt till tolagsersättning. Utskottet förutsätter, att Kungl. Maj:t ägnar detta spörsmål erforderlig uppmärksamhet.

Vad departementschefen förordat i fråga om beredande av ersättning till djurgårdskassan för minskade inkomster till följd av upplåtelsen av nyttjanderätt för staden till Ladugårdsgärde har icke givit utskottet anledning till erinran.

Ett godkännande av förevarande avtal medför skyldighet för kronan att till staden för vissa efter år 1944 färdigställda lokaler vid Bromma flygplats utgiva ersättning med 200 000 kronor. Utskottet avser att i annat sammanhang tillstyrka anvisande av medel för detta ändamål.

Vad departementschefen i övrigt i förevarande sammanhang förordat har icke givit utskottet anledning till erinran.

Av vad utskottet sålunda anfört framgår, att utskottet icke kan tillstyrka bifall till motionen I: 393.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionen I: 393, bemyndiga Kungl. Maj:t att å kronans vägnar godkänna föreliggande förslag till avtal

mellan Kungl. Maj:t och kronan samt Stockholms stad angående upplåtelse av Bromma flygplats till kronan och av Ladugårdsgärde till staden m. m. med den ändring beträffande § 8 som i det föregående angivits; Kungl. Maj:t obehaget att vidtaga de smärre jämkningar i avtalet, som kunna visa sig erforderliga och om vilka överenskommelse kan komma att träffas.

Stockholm den 13 december 1946.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från första kammaren: herrar *Johan Bernhard Johansson, Oscar Olsson, Lindström, Gränebo, Karl Andersson, Heiding, Mannerskantz, Gustaf Karlsson, Gustaf Iwar Andersson*, fröken *Andersson*, herrar *Hesselbom* och *Albertsson*; samt

från andra kammaren: herrar *Törnkvist, Eriksson* i Stockholm, *Falla, Bergström, Rubbestad, Andersson* i Malmö, *Mårtensson, Pettersson* i Dahl, *Malmborg* i Skövde, *Lindholm, Holmström* och *Åkerström*.
